

Dwars door de duinen

Nieuwtjes en weetjes over planten, dieren en duinen

Sternjaar 2008

Het gaat goed met de grote stern en de dwergstern. Allebei zijn het echte kustvogels, die in kolonies broeden op zandige eilandjes en rustige stranden in het Waddengebied en in de Delta. Het aantal broedgevallen van de grote stern bedroeg in 2008 ongeveer 20.000. Tientallen jaren zijn er niet zoveel geteld. Het is nog wel een stuk minder dan de ruim 30.000 paartjes die in de jaren dertig van de vorige eeuw aan onze kusten broedden. Maar na een dieptepunt in 1965 met nog maar 900 paar - een gevolg van te veel gif in het water - zet het herstel nog steeds door. De grootste kolonies waren te vinden op Griend, Ameland en de Hooge Platen in de Westerschelde.

Ook de dwergstern doet het goed. Met naar schatting meer dan 600 broedparen was 2008 het beste jaar voor de dwergstern sinds het eind van de jaren vijftig. De grootste kolonie - 250 paartjes - zat op de Hooge Platen. De eerste berichten over het broedseizoen 2009 zijn opnieuw positief. Zo vernamen we dat er een record aantal dwergsterns heeft gebroed op De Hors, het uitgestrekte natuurstrand op de zuidpunt van Texel.

Dwergstern (foto: René van Rossum).

Steeds meer zuidelijke soorten

Het leuke van global warming is het steeds vaker verschijnen van zuidelijke soorten. 'Hand in hand' komen voor Nederland nieuwe planten-, insecten- en vogelsoorten naar ons land.

De tijgerspin is bijvoorbeeld zo'n nieuwkomer die stormenderhand Nederland veroverd. DUIN maakte al eerder melding van een broedgeval van bijeneters en de vondst van de bokkenorchis. Algemeen in Zuid-Europa, maar in ons land zeer zeldzaam.

Op de groeiplaats van de bokkenorchis in Berkheide bij Katwijk werd begin augustus de sikkelsprinkhaan ontdekt. Ook al zo'n nieuwkomer, die met grote sprongen via Limburg onze duinen heeft bereikt. Een groepje van ongeveer

tien exemplaren werd aangetroffen in een lage, solitair staande duindoorn in het zeedorpenlandschap. Ze zijn ook al gesignaleerd in Voornes Duin en in het Noord-Hollands Duinreservaat. Sikkelsprinkhanen zijn gemakkelijk te herkennen aan de ver voorbij het achterlijf stekende gifgroene vleugels. Hij vliegt met die grote vleugels als een vlinder. Opvallend detail: het rode oog. Goed nieuws voor soortenjagers. Interessante tijden lijken aan te breken nu wetenschappers de komst van nog meer zuidelijke soorten aankondigen. Dan het slechte nieuws: noordelijke soorten zullen verdwijnen, maar minder opvallend, door de achterdeur.

Sikkelsprinkhaan (foto: Casper Zuiderduijn).

Rupsen wolfsmelkpijlstaart in de Kwade Hoek

De pijlstaart is een bijzondere eend, een elegante vogel, die je 's winters in bescheiden aantallen kan aantreffen op de slikken van de Kwade Hoek op Goeree (verrekijker mee). Pijlstaarten zijn ook bijzondere nachtvlinders, groot en opvallend getekend, overdag jammer genoeg niet of nauwelijks te zien. Er zijn in Nederland dertien soorten.

Tegen het einde van juli 2009 werden door een vrijwilliger van Natuurmonumenten in de Kwade Hoek rupsen van de zeldzame wolfsmelkpijlstaart gevonden. De vlinders zijn mooi, maar de rupsen mogen er ook zijn. De wolfsmelkpijlstaartrupsjes vraten zich dik aan zee-

wolfsmelk, een Rode Lijstplant die het goed doet op vloedmerk - aangespoeld organisch materiaal. Hoewel landelijk gezien vrij zeldzaam staat er veel zeewolfsmelk op de fraaie aangroeistranden van de Kwade Hoek. Meer dan genoeg om de eetlust van in totaal zeven rupsen te stillen. Voor mensen is wolfsmelk giftig, maar deze rupsen lusten er wel pap van. Tot 1965 was wolfsmelkpijlstaart een inheemse soort. Misschien is dit een voorbode van terugkeer. Ook in het rivierengebied worden er de laatste jaren meer gezien.

Digitaal wandelen

Gps-wandelen is in opmars. Geen gedoe met kaartlezen, maar dankzij de satelliet altijd weten waar je bent. Vanuit vijf bezoekerscentra in de duinen kun je nu een PDA-wandeling maken. De PDA - Personal Digital Assistent - vertelt je met behulp van gps niet alleen waar je bent, maar geeft ook extra informatie over klimaat-verandering. Bij een aantal wandelingen zijn er opdrachten en vragen, leuk voor kinderen. Onder de bezoekerscentra die hieraan meedoen, zijn De Noord-wester op Vlieland, Ecomare op Texel, Duinen Noordkop in Den Helder, De Hoep bij Castricum en Ecoscope in Renesse. De wandelingen zijn opgezet vanuit het project Klimaat & Water voor Later, waar ook Stichting Duinbehoud aan meedoet. Meer informatie op www.bezoekerscentrum.info.

Maak een unieke wandeling met PDA
Het klimaat in beweging!

Reserveren / meer informatie
Sommer - Eufraat 24 - 3706 AZ de Hoop - www.eurocom.nl
Voor gratis wandelingen bij andere bezoekerscentra: www.bezoekerscentrum.nl

Een rups van de wolfsmelkpijlstaart (foto: Jeroen de Voogd).

Herfstschrœforchis doet hommels plezier

Een superzeldzaam orchideetje, de herfstschrœforchis. Hij komt voor in de binnenduinen van Goeree. Het is een vrij kleine, tere plant met wit-met-groene bloempjes. Die zitten in een gedraaide rij op de bloeistengel, als een langgerekte schrœf.

Alsof een geschrœfde bloeiwijze nog niet apart genoeg is, blijkt de schrœf - net als bij yoghurt - naar links en rechts te kunnen draaien; een kleine minderheid heeft geen schrœf. De draairichtingen komen door elkaar voor. Waarom doen herfstschrœforchissen zo moeilijk? Of is dit alleen een of ander raar toeval?

De verklaring zit hem in het gedrag van hommels. Hommels zoeken nectar in de bloemen en bestuiven ze en passant. Uit onderzoek blijkt dat de meeste hommels een sterke voorkeur hebben om het bezoek aan de herfstschrœforchis linksom af te leggen; rechtsom zien ze niet zitten. Bij andere hommels is het net andersom. Om de kans op bestuiving zo groot mogelijk te maken, pleziert de herfstschrœforchis zowel linkse als rechtse hommels.

Herfstschrœforchis (foto: Baudewijn Odé).

